

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-670/22

**Postępowanie karne
przeciwko
M.N. (EncroChat)**

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Landgericht Berlin)

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 30 kwietnia 2024 r.

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41/UE – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Uzyskanie materiału dowodowego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują – Warunki wydania – Usługa szyfrowanej komunikacji – EncroChat – Konieczność wydania nakazu przez sędziego – Wykorzystanie materiału dowodowego uzyskanego z naruszeniem prawa Unii

1. *Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41 – Pojęcie organu wydającego – Europejski nakaz dochodzeniowy mający na celu uzyskanie materiału dowodowego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują – Prokurator mogący zarządzić przekazanie takiego materiału dowodowego w ramach postępowania czysto krajowego – Włączenie*
[dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41, art. 1 ust. 1; art. 2 lit. c) ppkt (i)]

(zob. pkt 71–75, 77; pkt 1 sentencji)

2. *Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41 – Warunki wydania i przekazania europejskiego nakazu dochodzeniowego – Europejski nakaz dochodzeniowy mający na celu uzyskanie materiału dowodowego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują – Materiał dowodowy uzyskany w następstwie przechwycenia na terytorium państwa wydającego szyfrowanych przekazów telekomunikacyjnych – Dopuszczalność – Spełnienie warunków przekazania takiego materiału dowodowego przewidzianych w prawie państwa wydającego w sytuacji czysto wewnętrznej*
[art. 82 ust. 1 TFUE; dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41, motywy 2, 6, 19; art. 1 ust. 1; art. 6 ust. 1 lit a), b); art. 14 ust. 7]

(zob. pkt 88–93, 99–101, 104–106; pkt 2 sentencji)

3. *Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41 – Przechwytywanie przekazów telekomunikacyjnych niewymagające pomocy państwa członkowskiego, w którym znajduje się osoba, wobec której prowadzone jest przechwytywanie – Pojęcie – Wykładnia autonomiczna i jednolita – Niejawne dostanie się do urządzeń końcowych w celu wydobycia danych o ruchu, lokalizacji i komunikacji z usługi łączności internetowej – Włączenie – Powiadomienie tego państwa członkowskiego – Identyfikacja właściwego organu – Zakres*
(dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41, motyw 30; art. 31 ust. 1–3; art. 33; załącznik C)

(zob. pkt 110–119; pkt 3 sentencji)

4. *Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41 – Przechwytywanie przekazów telekomunikacyjnych niewymagające pomocy państwa członkowskiego, w którym znajduje się osoba, wobec której prowadzone jest przechwytywanie – Powiadomienie tego państwa członkowskiego – Cele – Ochrona praw użytkowników, których dotyczy przechwytywanie – Włączenie*
(Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 7; dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41, art. 31)

(zob. pkt 123–125; pkt 4 sentencji)

5. *Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41 – Poszanowanie prawa do obrony i do rzetelnego postępowania w państwie wydającym – Informacje i dowody uzyskane z naruszeniem dyrektywy – Obowiązki sądu krajowego – Zakres*
(dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41, art. 14 ust. 7)

(zob. pkt 128, 130, 131; pkt 5 sentencji)

Streszczenie

Rozpatrzywszy w składzie wielkiej izby wnioski Landgericht Berlin (sądu krajowego w Berlinie, Niemcy) o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, Trybunał orzekł w przedmiocie warunków wydania przez prokuratora europejskiego nakazu dochodzeniowego (zwanego dalej „END”) w sprawach karnych, w sytuacji gdy organ wydający państwa członkowskiego chce, by inne państwo członkowskie przekazało mu dane z przechwyconych przekazów telekomunikacyjnych, którymi już dysponuje. Trybunał wyjaśnił również konsekwencje naruszenia uregulowań Unii w tym zakresie dla wykorzystywania tych danych.

W ramach postępowania przygotowawczego prowadzonego przez organy francuskie okazało się, że osoby ścigane używały szyfrujących telefonów komórkowych wykorzystujących usługę „EncroChat”, aby popełniać przestępstwa związane głównie z nielegalnym obrotem środkami odurzającymi. Usługa ta pozwalała na korzystanie, za pośrednictwem serwera znajdującego się we Francji, z szyfrowanej komunikacji, niemożliwej do przechwycenia przy wykorzystaniu tradycyjnych metod dochodzeniowych.

Wiosną 2020 r. za zgodą sądu francuskiego na wspomnianym serwerze zainstalowano stworzone przez francusko-niderlandzki zespół dochodzeniowo-śledczy oprogramowanie typu „koń trojański”, a następnie z tego serwera zainstalowano je na telefonach komórkowych użytkowników w 122 krajach, w tym na około 4600 w Niemczech.

Podczas konferencji zorganizowanej przez Eurojust¹ w marcu 2020 r. przedstawiciele organów francuskich i niderlandzkich poinformowali organy innych państw członkowskich o planowanej przez nich operacji przechwycenia danych, w tym danych pochodzących z telefonów komórkowych znajdujących się poza terytorium francuskim. Przedstawiciele Bundeskriminalamt (federalnego urzędu policji kryminalnej, Niemcy, zwanego dalej „BKA”) i Generalstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main (prokuratury generalnej we Frankfurcie nad Menem, Niemcy, zwanej dalej „prokuraturoą generalną we Frankfurcie”) wykazali zainteresowanie danymi niemieckich użytkowników.

Pomiędzy czerwcem 2020 r. a lipcem 2021 r. w ramach postępowania wszczętego przeciwko nieznanym sprawcom prokuratura generalna we Frankfurcie zwróciła się w drodze END z wnioskiem do organów francuskich o zgodę na wykorzystywanie bez ograniczeń w postępowaniach karnych zgromadzonych przez te organy danych. Uzasadniła ona swój wniosek, informując, iż Europol powiadomił BKA, że wiele bardzo poważnych przestępstw, zostało w Niemczech popełnionych przy użyciu telefonów komórkowych korzystających z usługi „EncroChat” oraz że niezidentyfikowane jeszcze w tym momencie osoby są podejrzewane o planowanie i popełnianie w Niemczech takich przestępstw przy wykorzystaniu szyfrowanej komunikacji. Francuski sąd wydał zgodę na przekazanie i wykorzystanie w postępowaniu sądowym danych przechwyconych od użytkowników niemieckich.

Następnie prokuratura generalna we Frankfurcie przydzieliła prokuraturom lokalnym wydzielone postępowania przygotowawcze, między innymi postępowanie przeciwko M.N. W ramach jednego z postępowań karnych wszczętych przed sądem odsyłającym sąd ten zastanawia się nad zgodnością z prawem wspomnianych END w świetle dyrektywy 2014/41² i nad konsekwencjami ewentualnego naruszenia prawa Unii dla wykorzystania w tym postępowaniu przechwyconych danych. Wobec tego sąd ten postanowił zwrócić się do Trybunału w trybie prejudycjalnym.

Ocena Trybunału

W pierwszej kolejności Trybunał przypomniał, że pojęcie „organu wydającego” w rozumieniu dyrektywy 2014/41 nie ogranicza się do sędziów. Artykuł 2 lit. c) ppkt (i) tej dyrektywy wymienia bowiem prokuratora wśród organów, które mogą być „organem wydającym”, o ile tylko są organami właściwymi w danej sprawie. W związku z tym, skoro zgodnie z prawem państwa wydającego prokurator jest właściwy, w sytuacji czysto wewnętrznej w tym państwie, do zarządzenia przeprowadzenia czynności dochodzeniowej mającej na celu przekazanie materiału dowodowego, którym właściwe organy krajowe już dysponują, wchodzi on w zakres pojęcia „organu wydającego” do celów wydania END mającego na celu przekazanie materiału dowodowego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują.

¹ Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz.U. 2014, L 130, s. 1).

W drugiej kolejności, z art. 6 ust. 1 dyrektywy 2014/41 wynika, że END mający na celu przekazanie materiału dowodowego uzyskanego tak jak materiał będący przedmiotem postępowania głównego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują, musi spełniać wszystkie warunki przewidziane w stosownym wypadku w prawie państwa wydającego w odniesieniu do przekazania takiego materiału dowodowego w sytuacji czysto wewnętrznej w tym państwie.

Natomiast o ile art. 6 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2014/41 ma na celu zapobieganie obchodzeniu przepisów i gwarancji przewidzianych w prawie państwa wydającego, o tyle nie wymaga on, w tym w sytuacji takiej jak sytuacja będąca przedmiotem postępowania głównego, w której kwestionowane dane zostały zgromadzone przez właściwe organy państwa wykonującego na terytorium państwa wydającego i w jego interesie – aby wydanie END mającego na celu przekazanie materiału dowodowego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują, było uzależnione od tych samych wymogów materialnych co mające zastosowanie w państwie wydającym w zakresie gromadzenia owego materiału dowodowego.

Ponadto w świetle zasady wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń stanowiącej niezbędną podstawę współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, której elementem jest dyrektywa 2014/41, organ wydający nie jest uprawniony do oceny prawidłowości odrębnego postępowania, w ramach którego wykonujące państwo członkowskie zgromadziło materiał dowodowy, którym już dysponuje i którego przekazania domaga się organ wydający.

Poza tym Trybunał wyjaśnił, że po pierwsze, art. 6 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2014/41 nie wymaga, aby wydanie takiego END było koniecznie uzależnione od istnienia – wobec każdej osoby, której dotyczy postępowanie – opartego na konkretnych faktach domniemania popełnienia poważnego przestępstwa, w chwili gdy zarządza się wydanie tego END, jeżeli wymóg taki nie wynika z prawa państwa wydającego w odniesieniu do przekazania materiału dowodowego pomiędzy prokuraturami krajowymi. Po drugie, przepis ten nie sprzeciwia się także wydaniu END, jeżeli integralności przechwyconych danych nie można na tym etapie zweryfikować ze względu na poufność technologii, która pozwoliła na ich przechwycenie, pod warunkiem że w późniejszym postępowaniu karnym zagwarantuje się prawo do rzetelnego procesu. Integralność przekazanego materiału dowodowego można bowiem co do zasady ocenić jedynie w chwili, gdy właściwe organy rzeczywiście dysponują już przedmiotowym materiałem dowodowym.

W trzeciej kolejności Trybunał wskazał, że niejawne dostanie się do urzędów końcowych, mające na celu wydobycie danych o ruchu, lokalizacji i komunikacji z usługi łączności internetowej, stanowi „przechwytywanie przekazów telekomunikacyjnych” w rozumieniu art. 31 ust. 1 dyrektywy 2014/41, o którym to przechwytywaniu należy powiadomić organ wyznaczony w tym celu przez państwo członkowskie, na którego terytorium znajduje się osoba, której dotyczy przechwytywanie. W sytuacji gdy przechwytyjące państwo członkowskie nie jest w stanie zidentyfikować właściwego organu powiadamianego państwa członkowskiego, powiadomienie to można skierować do któregośkolwiek organu powiadamianego państwa członkowskiego, uznanego za stosowny przez przechwytyjące państwo członkowskie.

Zgodnie z art. 31 ust. 3 dyrektywy 2014/41 właściwy organ powiadamianego państwa członkowskiego może, w sytuacji gdy przechwytywanie nie byłoby dozwolone w podobnej sprawie krajowej, zasygnalizować, że operacja przechwytywania nie może zostać przeprowadzona lub musi zostać zakończona, a nawet, że materiały już przechwycone nie mogą zostać wykorzystane lub mogą zostać wykorzystane wyłącznie na warunkach określonych przez to państwo członkowskie. Artykuł 31 dyrektywy 2014/41 ma wobec tego na celu nie tylko zagwarantowanie

poszanowania suwerenności powiadamianego państwa członkowskiego, lecz także ochronę praw osób, wobec których prowadzi się taką czynność przechwytywania przekazów telekomunikacyjnych.

W ostatniej kolejności Trybunał podkreślił, że wyłącznie do prawa krajowego należy co do zasady określenie przepisów dotyczących dopuszczalności i oceny, w ramach postępowania karnego, informacji i dowodów uzyskanych w sposób sprzeczny z prawem Unii.

Jednakże art. 14 ust. 7 dyrektywy 2014/41 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zagwarantowania, bez uszczerbku dla stosowania krajowych przepisów proceduralnych, by w postępowaniu karnym wszczętym w państwie wydającym przy ocenie materiału dowodowego uzyskanego za pomocą END przestrzegane było prawo do obrony i do rzetelnego postępowania. W związku z tym, jeżeli sąd uzna, że strona nie jest w stanie skutecznie ustosunkować się do takiego dowodu, który mógłby mieć decydujący wpływ na ocenę okoliczności faktycznych, sąd ten stwierdza naruszenie prawa do rzetelnego procesu i wyklucza ten dowód.